

Αρχείο Ιωάννη (Γιάγκου) Πεσμαζόγλου

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ

Κωδικός:
GR IATE A6

Χρονολογίες:
1885-2018 (κυρίως 1945-2003)

Μέγεθος:
40 τρέχοντα μέτρα
2.566 φάκελοι εγγράφων
1.500 φωτογραφίες περίπου
143 οπτικοακουστικά τεκμήρια

Πρόσκτηση:
Δωρεά της οικογένειας του παραγωγού Ιωάννη Πεσμαζόγλου, της συζύγου Μιράντας και των γιων Στέφανου και Βασίλη

Ο ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ

Πεσμαζόγλου, Ιωάννης (Γιάγκος)
(1918-2003)

Βιογραφικό σημείωμα:

Ο Ιωάννης (Γιάγκος) Πεσμαζόγλου (1918-2003), γιος του τραπεζίτη Στέφανου Πεσμαζόγλου, σπούδασε νομικές, πολιτικές και οικονομικές επιστήμες στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο St John's College του Πανεπιστημίου Cambridge. Το 1950 αναγορεύθηκε Υφηγητής Πολιτικής Οικονομίας στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1964 εξελέγη Εντεταλμένος Υφηγητής και τον Μάρτιο του 1967 εξελίχθηκε στη βαθμίδα του Καθηγητή με μία παύση το 1968-1969, οπότε και τέθηκε σε διαθεσιμότητα, δίδαξε μέχρι την οικειοθελή του αποχώρηση το 1970 λόγω της αντίθεσής του προς το δικτατορικό καθεστώς.

Κατά το διάστημα 1951-1955 υπηρέτησε ως Γενικός Διευθυντής Οικονομικής Πολιτικής και Προγράμματος στο Υπουργείο Συντονισμού και στη συνέχεια (1955-1960) ως Οικονομικός Σύμβουλος στην Τράπεζα της Ελλάδος. Την περίοδο 1957-1961 ηγήθηκε της ελληνικής αντιπροσωπείας στις διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) και την ΕΟΚ και κατόπιν (1962-1965) της Επιτροπής Ευρωπαϊκής Συνεργασίας. Στο μεταξύ, το 1960, διορίστηκε Υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι την παραίτησή του το 1967.

Την περίοδο 1967-1974 ανέπτυξε αντιδικτατορική δράση, στο πλαίσιο της οποίας ίδρυσε την Εταιρεία Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων (ΕΜΕΠ): αποτέλεσμα της δράσης αυτής ήταν αρχικά η εκτόπιση και έπειτα η κράτησή του σε απομόνωση από το ΕΑΤ-ΕΣΑ.

Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική. Διετέλεσε Υπουργός Οικονομικών της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας του 1974 και στις εκλογές του ίδιου έτους εξελέγη βουλευτής του κόμματος Ένωση

Κέντρου-Νέες Δυνάμεις (ΕΚ-ΝΔ), που μετονομάστηκε αργότερα σε Ένωση Δημοκρατικού Κέντρου (ΕΔΗΚ): επανεξελέγη το 1977 με την ΕΔΗΚ, ενώ το 1985 εξελέγη ανεξάρτητος βουλευτής (συνεργαζόμενος με τη Νέα Δημοκρατία). Παράλληλα, συνέχισε τις διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ ως πρόεδρος της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ελλάδας-Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1975-1978). Από τα ιδρυτικά στελέχη του Κόμματος Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (ΚΟΔΗΣΟ) διετέλεσε πρόεδρος του από το 1979 έως το 1984, οπότε και αποχώρησε από αυτό. Με το ΚΟΔΗΣΟ αρχικά, και έπειτα ως ανεξάρτητος με την υποστήριξη της Νέας Δημοκρατίας, εκπροσώπησε την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (1981-1984 και 1989-1994). Μεταξύ άλλων, τον απασχόλησαν η οικονομική πολιτική, η δημόσια υγεία, το γλωσσικό ζήτημα, η εκπαίδευση, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, καθώς και οι πολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη.

Καθοριστικός ήταν ο ρόλος του στην ίδρυση του Βασιλικού (μετέπειτα Εθνικού) Ιδρύματος Ερευνών το 1958, όπου και διετέλεσε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου μέχρι το 1968. Το 1992 εξελέγη τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, την προεδρία της οποίας ανέλαβε το 1996. Στις μελέτες και τις ομιλίες του διαπραγματεύεται θέματα σχετικά με την οικονομία, την ευρωπαϊκή ενοποίηση, την εξωτερική πολιτική και ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, κ.ά.

Τιμήθηκε με τον Ανώτερο Ταξιάρχη του Βασιλικού Τάγματος του Γεωργίου Α΄, τον Μεγαλόσταυρο του Τάγματος του Φοίνικος και με διακρίσεις ξένων κρατών: Ανώτερο Ταξιάρχη του Γερμανικού Τάγματος Εξαιρέτων Υψηλείων, Ταξιάρχη Λεγεώνας της Τιμής (Γαλλία) και Ανώτερο Ταξιάρχη του Τάγματος της Σημαίας (Γιουγκοσλαβία). Ανακηρύχθηκε Άρχων Μέγας

Αρχείο Ιωάννη (Γιάγκου) Πεσμαζόγλου

Ρήτωρ από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τιμήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης με το “Pro Merito Europa”.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το αρχείο περιλαμβάνει τεκμήρια σχετικά με τη δραστηριότητα του Ιω. (Γιάγκου) Πεσμαζόγλου ως Γενικού Διευθυντή στο Υπουργείο Συντονισμού, Οικονομικού Συμβούλου και Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και Υπουργού Οικονομικών· περιέχει επίσης αρχειακό υλικό από τη δραστηριότητά του κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και ΕΟΚ· ακόμη, περιλαμβάνονται τεκμήρια από την πανεπιστημιακή και ακαδημαϊκή του σταδιοδρομία, την αντιδικτατορική του δράση (1967-1974), καθώς και από το πολιτικό του έργο στην Ελλάδα και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στο αρχείο του Ιω. Πεσμαζόγλου εντάχθηκαν και έγγραφα από το αρχείο του πατέρα του Στέφανου Γ. Πεσμαζόγλου (12 φάκελοι της περιόδου 1885-1963), καθώς και υλικό που συγκεντρώθηκε μετά τον θάνατό του (18 φάκελοι των ετών 2003-2018).

Το αρχειακό υλικό περιλαμβάνει έγγραφα, σημειώματα, αλληλογραφία, συγγράμματα και ομιλίες του Ιω. Πεσμαζόγλου, δημοσιεύματα εφημερίδων και περιοδικών, επίσημες εκδόσεις των ευρωπαϊκών θεσμών, οπτικοακουστικό υλικό και φωτογραφίες.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ

Η αρχική τάξη του αρχείου διατηρήθηκε και αποκαταστάθηκε όπου ήταν διαταραγμένη. Το υλικό ταξινομήθηκε σε δεκαέξι αρχειακές σειρές, που αντικατοπτρίζουν τις κύριες δραστηριό-

τητες του παραγωγού στη διάρκεια της ζωής του ως εξής: Α6S1: Υπουργείο Συντονισμού, Α6S2: Τράπεζα της Ελλάδος, Α6S3 ΕΖΕΣ-ΕΟΚ: Διαπραγματεύσεις – Συμφωνία Συνδέσεως, Α6S4: Υπουργείο Οικονομικών, Α6S5: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Α6S6: Ακαδημία Αθηνών, Α6S7: Επιστημονική έρευνα: Δράσεις και προτάσεις, Α6S8: Αντιδικτατορική δράση, Α6S9: Ένωση Κέντρου-Νέες Δυνάμεις, Ένωση Δημοκρατικού Κέντρου, Α6S10 Κόμμα Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (ΚΟΔΗΣΟ), Α6S11: Ανεξάρτητος Βουλευτής, Α6S12: Ανεξάρτητος Ευρωβουλευτής, Α6S13: Ενημέρωση-επικοινωνία, Α6S14: Ποικίλα θέματα, Α6S15: Φωτογραφικό υλικό, και Α6S16: Οπτικοακουστικό υλικό. Οι φάκελοι ταξινομήθηκαν θεματικά και χρονολογικά. Διατηρήθηκε το σύνολο του αρχείου, ενώ έγινε εκκαθάριση των πολλαπλών δακτυλογραφημένων αντιγράφων.

ΟΡΟΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗΣ

Η πρόσβαση είναι ελεύθερη, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και τους όρους χρήσης του ΙΑΤΕ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι υπεύθυνη για τη διατήρηση των πνευματικών δικαιωμάτων του αρχείου. Η αναπαραγωγή του υλικού επιτρέπεται σύμφωνα με τους όρους χρήσης του ΙΑΤΕ.

πρόσβαση σε ηλεκτρονικό ευρετήριο, βασισμένο στο διεθνές πρότυπο αρχειακής περιγραφής ISAD (G) 2η έκδοση.

- ▶ Η ψηφιοποίηση του αρχείου βρίσκεται σε εξέλιξη.
- ▶ Τα ακόλουθα έργα βασίζονται ή περιλαμβάνουν εκτενείς αναφορές στο αρχείο: Ι. Σ. Πεσμαζόγλου, *Αγωνιστικά*, Αθήνα 1974-1981· Ν. Λουλέ-Θεοδωράκη, *Γιάγκος Πεσμαζόγλου*, Αθήνα 1996· Μ. Μινώτου, *Η ευρωπαϊκή επιλογή της κυβέρνησης Καραμανλή, 1957-1959* [αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή], Αθήνα 2002· Τρ. Σκλαβενίτης (επιμ.), *Τα ιδρυτικά κείμενα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και η αλληλογραφία Ι. Στ. Πεσμαζόγλου-Λ. Θ. Ζέρβα*, Αθήνα 2008· Δ. Σαμίου, *Η Εταιρεία Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων (ΕΜΕΠ) και η ιδιαίτερη συμβολή της στον αντιδικτατορικό αγώνα (1970-1972)*, Αθήνα 2017.
- ▶ Το ΙΑΤΕ διαθέτει προφορικές μαρτυρίες προσώπων που σχετίζονται με τον παραγωγό και τις δραστηριότητές του.

Πηγές: Το υλικό του αρχείου· Ν. Λουλέ-Θεοδωράκη, *Γιάγκος Πεσμαζόγλου*, Αθήνα 1996· Γ. Κουμάντος κ.ά., *Γιάγκος Πεσμαζόγλου. Εκδήλωση τιμής και μνήμης*, Αθήνα 2006· Γ. Σ. Δονάτος κ.ά., *Ιωάννης Σ. Πεσμαζόγλου: Πανεπιστημιακός, ευρωπαϊστής, διαπραγματευτής*, επιμ. Μ. Ψαλιδόπουλος, Αθήνα 2010.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- ▶ Το ευρετήριο φακέλων διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή στον ιστότοπο της Τράπεζας της Ελλάδος. Στο αναγνωστήριο του ΙΑΤΕ οι ερευνητές έχουν

